

443

8105 229. 08 8/1

ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ “ՄԱՍԻՍ”, ԹԻԻ 38

ՃՈՒՔԱՂ

ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐ ՕՏԱՐ ԳՐՈՂՆԵՐԷ

Թարգմանեցին՝

ԵՐԿԱԹ ՊԵՏ ԵՒ ԱՐԳՈՍ

— Բա
ռանի Ար
Աստվ

PRINTED IN BULGARIA

1939

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ “ՄԱՍԻՍ”

ՍՈՖԻԱ

8

Ճ-94

ԶՍՊԱՍՈՒԱԾ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Ատուլֆ Լանտի Թաքսիէն վար իջաւ պայուսակը ձեռքը, վճարեց շօֆէօրին, պայուսակը գետինը դրաւ և դրան բանալիները փնտոեց, ինքն իրեն կը մտածէր թէ՛ արդեօք ինչպէ՞ս անակնկալի պիտի բերէ իր կինը, ինչու որ ինքը երեկոյեան կը վերադառնար փոխանակ առաւօտեան... Ապահովաբար քնացած պիտի գտնամ, կատուի ձագի նման ծալլուած, մանկական բոունցքները սեղմած...:

— Բայց ո՛ւր եմ ձգած բանալիները: Ո՛ւֆ, գրո՛ղս տանի: Անոնք պայուսակին մէջն են:

Ատուլֆ ծոցեցաւ, որ բանայ, բայց իրեն հայեացքը յածկարծ ճմռթկած թուղթի մը վրայ ինկաւ, որ գետինը՝ դրանը առջեւ կը կենար: Ան բնազդամբ առաւ զայն եւ բացաւ: Համառօտ նամակ, բայց զինքը ցնցեց. «Սիրելի Լինա (իրեն կինը Լինա կը կոչուէր), որովհետեւ այնպիսի բարեբախտութիւն մը ունեցած ենք, որ ամուսինդ կը բացակայի, ուրեմն օգտագործենք այս առիթը: Երեկոյեա՛ն: Հազարաւոր համբայրներ: Ստորագրութիւնը անընթեռնի:

Ձգայնիկ կերպով պայուսակը բացաւ, բանալիները դուրս հանեց և դուռը բացաւ: Սանդուղներէն վեր ելած միջոցին յիմարի պէս էր: Իսկ երբ բացաւ դուռը, դառնութիւն մը զինքը պատեց, բայց երբ արտագաւթիթը (վէսթիպիւլ) մտաւ, ան խկոյն հանդարտեցաւ:

Հոն՝ խորը, կը գտնուէր իրենց ննջարանը: Հիմա անկէց դուրս կու գային երկու ձայն, մէկը էրիկ մարդու, իրեն անծանօթ, միւսը կնոջ և ան ալ իրեն խիստ լաւ ծանօթ: Զրուցատրութիւնը կը շարունակուէր:

— ... Դու գիտես թէ՛ կը սիրեմ քեզ, և երբեք չեմ դադրած քեզ սիրելէ մեր ամենամաքուր պատանեկութեան

այն վայրկեանէն: Դու գիտես, որ կեանքը մեզ բաժնեց, թէ ստիպուած էի մեկնիլ և միշտ կը գրէի քեզ թէ՛ կը փափաքիմ խոստովանեմ վերանորոգել, բայց դու օրին մէկը ուրիշին հետ ամուսնացար: Որքան շատ տառապեցայ...:

— Իմ խեղճ սիրելիս:

— Գիտնայիր որքան շատ տառապեցայ: Երբեք չեմ հիշում թէ՛ երբեք չը պիտի հաւատամ ոչ մի կնոջ: Գիտակցութիւնը թէ իմ երազներս խորտակուեցան, թէ երբեք քու մօտդ պիտի չըլլամ, թէ՛ ուրիշ մը կը գտնուի մեր և մեր երջանկութեան միջև, զիս ըրաւ միշտ վշտալից ու չար...:

— Անտրէ, ինչու իմ մասին կը տարակուսիս: Ինչպէ՞ս կրնայիր ընել ասիկա:

Ատուլֆ հառաչեց: Արիւնը գլխուն մէջ ցայտեց: Բայց ձայները լռեցին:

— Ինչո՞ւ չես պատասխաներ ինծի, Անտրէ:

— Ինչպէ՞ս կրնամ պատասխանել այն քառու որուն մէջն էի այն օրերը: Միթէ հիմա կարելի է որ գտած ըլլամ...:

— Այո, զիս գտած ես, որովհետեւ ես չկրցայ երբեք մոռնալ քեզ:

Ատուլֆ կզգայ թէ՛ իր մազերը կը տնկուին, իսկ ձակտին վրայ պազ քրտինք կը հոսի: Ան ինքզինքը աթոռին վրայ ձգեց բոլորովին ընկճուած: Ծանր կը շնչէր: Ծարժելու կարողութիւն չունէր: Կ'զգար ամբողջ յիմարութիւնը և կատակերգական անկ վիճակը: Իրեն համար ուրիշ որոշում չըկար: պիտի վռնտէ իր կինը, իր սրտէն պիտի սրբէ:

Յամբար ուղղուեցաւ դէպի ելքը այնքան մեղմիկ և աննշմար ինչպէս եկած էր և դուռը գոցեց: Իսկոյն միթափայլ ռատիկանատունը դնաց: Գրպանէն հանեց ճմոված նօթագրութիւնը:

Ոստիկանատան մէջ գիտակցութեան եկաւ:

— Պարոն ոստիկանապետ, կինս զիս կը դաւաճանէ...

Ոստիկանապետը, այս տեղեկութենէն բնաւ անակնկալի չէր եկած և, աւելի լաւ կերպով հաստատուեցաւ թիկնա-

թոռին մէջ, կ'սպասէր լսել խաբուած ամուսնոյն խոստովանանքը:

Ոստիկանապետը մատները լայնցուց և աչքերը վեր բարձրացուց, կարծես թէ կը փափաքէր ըսել թէ՛ ոչ ոք չի կրնար ընդդիմանալ բարձրագոյն ուժերուն:

— ... Ես եկայ խնդրելու ձեզ որ ինձ հետ գաք որպէսզի հաստատէք... }

Իշխանութեան ներկայացուցիչը թիկնաթոռէն վեր ելաւ, գլխարկը և գաւազանը վերցուց...

— Լա՛ւ, երթանք...

Դուրս ելլելուն, երկու գործակալներուն նշան ըրաւ, որոնք ելան եւ իրեն հետէն մեկնեցան:

Ճամբու ընթացքին խօսք մ'իսկ չփոխանակուեցաւ: Ատուլֆ գլուխը ծածկ կը քալէր և իր մտածումներուն մէջ պատճառներ կ'որոնէր, որպէսզի առիթ տային իր կնոջն այս դաւաճանութեան մասին: Ոստիկանապետը ամէն վայրկեան կանգ կ'առնէր ծխամորճը վառելու համար, որ կը մարէր: Անոնց հետէն գացող գործակալները եռանդուն կերպով կը պատմէին իրարու վերջին ֆութպոլի մրցման մասին:

Այսպէս հասան անոնք:

Ատուլֆ բացաւ դուռը և թոյլ տուաւ ներս մտնեն անոնք, որոնք իրեն կը հետեւէին: Վայրկեան մը չունչը ընդհատեց. ներսէն դուրս կ'արձագանգէին երկու ձայներ: Մատներու վրայ, ամէնքը ուղղուեցան դէպի սենեակ. ներսը իսկոյն ձայները լռեցին: Յետոյ զրուցատրութիւնը կըրկին շարունակեց:

— Եւ այլեւս զիս պիտի չձգես, սրտի՛ս հատորը:

— Ոչ, բնա՛ւ: Կ'երգնում քեզ, միասին պիտի մեկնինք: Եւ քեզ պիտի առաջնորդեմ արեգական և կեանքի յաղթանակին մէջ, մեր օրրոյ և հրայրքի յաղթանակին մէջ:

— Յանուն օրէնքի բացէ՛ք դուռը:

Կնոջ ձայնը հառաչանքի փոխուեցաւ:

— Վերջին անգամ ըլլալով զիս համբուրէ:

Ոստիկանապետը հրամայեց դուռը տեղէն հանել: Ներ-

սը մութ էր: Ատուլֆ ելեքտրական լոյսը վառեց: Յանկարծ սենեակին մէջ ծափահարութեանց ձայնը դադարեցաւ և յետոյ ըստիօն հաղորդեց.

— Ձեզ հաղորդեցինք Մանցոնի թատրոնէն «Այլեւս բնա՛ւ զիս մի ձգեր» տրամային երրորդ արարուածը: Բարեգործական նպատակով խաղցուեցաւ սիրող խումբի մը կողմէ: Կը մասնակցէին «Ժուլիէնա Չէրի, Տիկին Լինա Լանտի, Անտրէ...»:

2. ՅՐԱՍՔԷԹԻ

Փ Ի Լ Ի Ս Ո Փ Ա Ն

(ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔ)

Երիտասարդ մը կար, որ շատ կարդացեր և փիլիսոփայի համբաւ վաստակեր էր: Գիտէր ըսել մարդոց թէ ինչ որ կը պատահին չեն այնպէս ինչպէս մարդիկ կը կարծեն, թէ ամէնէն դժբախտ իրողութիւններու մէջ անգամ գեղեցիկ ու լաւ բաներ կան:

Օր մը, դաշտը շրջած ատեն, ծառի մը տակ տեսաւ աղջիկ մը, որ գլուխը խոտերուն վրայ, դէմքը ծածկած դառնօրէն կուլար:

— Օրի՛որդ, ըսէ՛ք ինձ, ինչո՞ւ կուլաք: Կրնամ թերեւ ձեզ հանդարտեցնել:

Այս բառերուն վրայ աղջիկը գլուխը վերցուց և փիլիսոփան տեսաւ ազեղ դէմք մը, կարմիր ու փայլուն քիթով մը:

— Օ՛, պարոն, ըսաւ աղջիկը արցունքներու մէջ, կուլամ, որովհետեւ երկինք ամէն գեղեցկութիւն տուած իմ քրոջ՝ Լուչիային... Իսկ ինձի ոչինչ:

Այն ատեն փիլիսոփան նստաւ անոր քով:

— Տեսնենք, ամէնէն առաջ նայինք իրողութիւնը ճիշտ այդպէ՞ս է, ինչպէս կ'ընդունիք: Եւ սակայն երկինք ի՞նչ

տուած է ձեր քրոջը, և ձեզի չէ տուած անկէ:

— Գեղեցկութիւն, Լուչիան աշխարհի է՛ն գեղեցիկ էակն է: Ունի հրաշալի մորթ, այնքան կակուղ ու սահուն, ողորկ, որ կարծես ըէջլամի ապակի մ'ըլլայ, որ գերերկրային բան մը կը յիշեցնէ: Տօգոյն է, բայց այդ շատ կը պատշաճի իրեն և իր հիւթեղ չթնները կը նմանին հասուն պտուղներու:

— Ընդհանրապէս գեղեցիկ դէմքը գեղանի պատկերի մը մէջ չէ որ դրուած կ'ըլլայ:

— Այդպէս չէ Լուչիայի համար: Անոր մարմինին ամէն մէկ ծալքը տեսիլք մըն է: Եւ մասնաւոր շնորհքով մը վարձատրուած է: Նկարիչները խելքերնին կը թոցնեն անոր համար, բայց ես... ա՛խ, ազեղ եմ:

Եւ անգամ մըն ալ պոռթկաց արցունքներով: Փիլիսոփան ըսաւ խիստ չեչտով մը. «Ինչո՞ւ կուլաք առանց պատճառի: Խորհեցէք որ ձեր քրոջ ունեցած յատկութիւնները երեւակայութիւններ են: Ծերութիւնը զայն պիտի կորստաւորէ դարձնէ և ազեղցնէ: Գիտէ՞ք գետնախնձորէ ապուր եփելը»:

— Այո՛, ըսաւ աղջիկը:

— Տասնեւչորս տարիէն դարձեալ պիտի կրնաք պատրաստել այդ ապուրը: Ասիկա յատկութիւն մըն է որ երբեք չի կորսուիր: Հաւանաբար ձեր քրոջմէն ոչ պակաս կը սիրէք նաեւ գրականութիւնը:

— Լուչիանա երբեք չի կարդար: Սակայն ես բաժանորդ եմ մէկ քանի հանդէսներու և կը կարդամ շատ գրքեր:

— Ահա ձեր գերազանցութիւնը, ըսաւ փիլիսոփան հանդիսաւոր կերպով: Դուք շատ մօտիկ կը գտնուիք ամէն դարու բոլոր հոգեկաւոր ուղեղներու: Ունիք հոգեկան հարստութիւն, անկորնչելի յատկութիւն մը, կեանքի էն գեղեցիկ միջիթարութիւնը: Իսկ այժմ ի՞նչ պիտի ըսէք կարի մեքենայի մասին:

— Ունինք մեքենայ մը և ես կը կարեմ անով, իսկ Լուչիանա չուզեր նոյնիսկ անոր դպչել:

— Միշտ արժէքաւոր կը դառնան ձեր յատկութիւն-

ները. շատ աւելի մնայուն քան ձեր քրոջ ժամանակաւոր և ոչ տեւական գեղեցկութիւնը: Մի՛ խօսիք այլեւս ուրեմն թէ երկինք արամարհած է ձեզ, Ունիք, տէր էք այն ամէն բանին զոր խելացի մարդ մը պիտի փնտռէ կնոջ վրայ, զոր պիտի ընտրէ իբրեւ ամուսին: Այս բառերով փիլիսոփան մեկնեցաւ: Օրիորդը ոտք ելաւ և սկսաւ գոհ մնալ ինք իր մէն: Բայց յանկարծ նշմարեց որ փիլիսոփան դարձեր էր և ձեռքը բռներ էր նօթատետր մը:

— Ներեցէք, օրիորդ, ըսաւ ան չփոթած, բայց ի՞նչ ըսիք: Ի՞նչ է ձեր քրոջ հասցէն:

ՐՈՒՑԱՆԹԷ

ՏԻՊԱՐ ԱՄՈՒՍԻՆ

Ամբողջ քաղաքին առջև Պ. Նոյէլ, կը խաղար հաճելի, բայց տիպար ամուսնոյ դժուարին դերը: Եւ բոլոր ամուսիններու համար օրինակ էր անիկա, զոր հազարաւոր կիներ ամէն օր ցոյց կու տային ամուսիններուն:

— Տես պ. Նոյէլը, կ'ըսէին այդ կիները: Ան քեզմէ ալ աւելի շատ խելացի է: Մարդ երբեք զինքը չի տեսներ առանց կօշիկին փոշիները սրբելու տունէն ներս մտնելը: Բնաւ չուշանար երեկոյնները: Բնաւ սրճարան չի յաճախեր և դրամները չի մօխեր, որոնցմով հանդարտ կերպով կրնայ գնել և նուիրել իր կնոջը գեղեցիկ մուշտակ մը: Շարաթը միայն անգամ մը պահքը կ'աւրէ և բնաւ չի դժգոհիր: Եւ այլն, եւ այլն:

Համոզուած ամուսինները այս բոլորին կը պատասխանէին փաստով մը, որ երբեք առարկութիւն չէր վերցնիր:

— Այո՛, բայց Նոյէլ ունի իբր կողակից հրեշտակ մը: Բան մը որ բոլորովին ճշմարիտ էր: Տիկին Նոյէլ զըրեթէ ունէր հրեշտակի ամէն առաքինութիւնները. քնքուշութիւն, բարութիւն, տկարութիւն, ծեծեծութիւն ու նսեմացնող գեղանազութիւն և խել մը ուրիշ հրեշտակային յատկութիւններ, որուն թւումը խիստ հեռունները պիտի տանէր մեզ:

Բայց ոչ մէկը չէր ժխտեր երջանիկ աղբեցութիւնը այս երկնային էակին տմարդի, ամուսնոյն վրայ: Ամուսնութենէն առաջ, Պ. Նոյէլ իր վատ ունակութիւններէն զատ, ունէր և ասիկա, ծխամորճ գործածել: Բայց ծխամորճին ծուխը մարդս կը ստիպէ որ հազայ, այնպէս չէ՞: Հետեւաբար, ան պէտք էր լքեր ծխամորճը և սկսաւ բուրաժիւ, որոնք նոյնպէս լաւ ընդունելութիւն չի գտան: Բուրաները փոխարինեց գլանիկով և ամէնէն վերջ գլանիկները փոխարինեց դեղագործատան այն սատանորդի բաներուն հետ, որ ծխած ատեն իսկական գլանիկի կը նմանին, որ մանկան համար մայրական ստինքներուն առջև քառուչուկնայ ծծակ (պիպէրօն) է:

Եւ պ. Նոյէլի մնացեալ ունակութիւններուն համար եղաւ նոյն բանը: Առաջին անգամ, երբ ան ուշացաւ գինեւորներէն, տիկին Նոյէլ ըսաւ անոր համեստ կերպով.

— Դու բաւական ուշ կը վերադառնաս գինեւորներէն, բարեկամս:

Բայց ըսաւ այնպիսի խեղճ ու կրակ ձայնով մը, որ, նման վիշտ մը պատճառելէ խուսափի, և ամէնէն անգութ սիրտ ունեցող մարդ մը, իսկոյն կ'երդուննար թէ՛ անգամ մ'ալ ոտք պիտի չկոխէ ունէ գինետան մէջ:

Ուրիշ նման եղանակներով Պ. Նոյէլ կամաց կամաց ձերբազատուեցաւ իր բոլոր թերութիւններէն: Ան հազիւ թէ ետ կեցած էր և վերջինէն, կարթով ձուկ որսալէն, և անա տիկին Նոյէլ մտաւ իր յաւիտենական հանգիստը:

Առիթէն օգտուելով կին-հրեշտակին հանդիսաւոր յուզարկաւորութիւն կատարեցին: Բոլոր ծանօթները, որ այն հասակն են, երբ մարդ կրնայ լալ և երբոր չուզեր լալ, ներկայ եղան բարեպաշտութեամբ ներամփոփ և չհեռացան այս կացութենէն, մինչև որ սկսան գրաւ բռնել առ հարցին վրայ. քանի՞ շաբաթներ և նոյնիսկ օրեր թշուառ այրի պարոնը պիտի կարողանայ դիմանալ իր վշտին և պիտի վերապրի հանգուցեալով:

Ամիս մը յետոյ Պ. Նոյէլ, որ պատճառ էր եղած անհամբեր դրաւ դնողներուն դրամի կորստեան, գնաց ամուս-

նութեանց դործակալութեան յարգելի տնօրէն Պ. Տիւմիւրի մօտ:

— Պարո՛ն, ըսաւ անոր պ. Նոյէլ, զիտաւորութիւն ունիմ շուտով կրկին ամուսնանալու: Կը յուսամ, որ ինծի ցոյց պիտի տաք ձեր հաճոյալից աջակցութիւնը:

Պ. Տիւմիւր, հազիւ կրցաւ ծածկել իր զարմանքը: Ասոր հետ մէկտեղ շուտով ինքզինքը բռնեց և պարսպային բոլոր անհարաժեշտ ուշադրութեամբ քանի մը հարցումներ ուղղեց, որպէսզի հասկնայ ապագայ կնոջ նկատմամբ մտերմ իկ նախամեծարութիւնները թեկնածու կնոջ:

Պ. Նոյէլ սիրով պատասխանեց.

— Շիտակը ըսեմ, աւելի մեծ նշանակութիւն կու տամ ֆիզիքական յատկութեանց: Այս անգամ կ'ուզեմ ամուսնանալ թիկնեղ, զօրաւոր և բաւական առողջ կնոջ հետ:

Ան պահ մը լռեց և աւելցուց մարդու մը ձայնով, ուրուն կեանքը բան մը պարտի.

— Կին, որ կրնայ կռուիլ:

ԿԱՍԹՈՆ ՊԵՐՆԱՐ

ՊԱՏԱՀԱՐ ԼՈԳԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Երբոր լոգարանը բաւական լեցուեցաւ, էլէն, որ բաւական ատեն առաջ հանուած էր, մէկ ոտքը ընկղմեց, յետոյ միւսը, յետոյ ամբողջ մարմինը տաք ջուրին մէջ: Յետոյ գլուխը ետ դարձուց և շունչ առաւ...

Այն ինչ երեք օրէ ի վեր, որ հաստատուած էին Նորմանտիոյ այս զղեակին մէջ, փոքրիկ տիկին Ռապան չէր դադրեր սքանչանալէ ինչպէս լոռութենէն, որ զինքը կը չրջապատէր, այնպէս ալ ճոխութենէն, որոնցմով հիւրընկալ տան տէրերը չրջապատած էին: Իրօք զղեակը իսկական հրաշալիք մ'էր յարմարութիւններով և ճոխութեամբ: Իւրաքանչիւր սենեակ իր մօտ ունէր իրեն լոգարանը: Բազմաթիւ և ճարպիկ սպասաւորներ կը հսկէին հիւրերու ամենափոքր փափաքներուն համար: Իրենց տրամադրութեան ներքեւ էին մշտապէս երկու ինքնաշարժեր, որոնցմով իրենց

պտոյտները կը կատարէին: Խոհանոցը արտաքոյ կարգի էր: Եւ ընթրիքէ յետոյ կը հաւաքուէին մեծ և ճոխաբար զարդարուած սրահի մը մէջ, ուր ամէնքը կը շաղակրատէին, մամանք կը ծխէին, ուրիշներ պրիճ կը խաղային, իսկ ուրիշներ քննաբանութիւններ կ'ընէին:

Եւ զեռ ինչեր չը կար այս չքեղ դղեակին մէջ: Այս երեկոյ, օրուան անտանելի տաքութենէն վերջ, իսկական, անփոխարինելի հաճոյք էր էլէնի համար պաղ լոգարանին մէջ ընկղմիլ և վայելիլ գգուող ջուրին բարեհարա ազդեցութիւնը...

Հին սովորոյթի մը համաձայն, ան լոգարանին դուռը դոցած էր, բայց լայնօրէն բացած էր պատուհանները, երկրորդ յարկը մէկը չէր կրնար անկէց ներս մտնել, որպէսզի աւելի լաւ տեսնէ լիալուսինը և խորունկ կերպով շնչէ ամառնային գիշերուան զովութիւնը:

Կէս գիշերը հնչեց: Դղեակին մէջ, բացի պրիճի սիրահար չորս խաղացողներէ, ամէնքը իրենց սենեակները քաշուած էին:

Էլէն կրկին հառաչեց և խորհեցաւ իր ամուսնոյն վրայ:

— Խեղճ ժո՛րժը: Ամբողջ դժբախտութիւն է, որ չը կրցաւ գալ հոս գոնէ շաքարութեան մը համար: Ո՛րքան լաւ պիտի զգայինք, իսկապէս:

Այո, էլէն, անկեղծօրէն կը ցաւէր իր ամուսնոյն բացակայութեանը համար: Ժորժ Ռապան ճարտարագէտ-առաջնորդ էր Մարթէնի գործարաններուն և վերջին վայրկեանին, երբ կը պատրաստուէին երկուքնին միասին տեղ մը երթալ, դէպք մը կը պատահի, որ զինքը վար կը դնէ: Այն ատեն, էլէն առանձին կը մեկնի: Եւ այս երեկոյ բոլորովին առանձին, հեշտանքով երկնցած լոգարանին մէջ, ան կ'երազէր և ժամանակ առ ժամանակ կը հառաչէր...

Ո՛րքան ժամանակ անցած էր այսպէս: Տեսակ մը տարօրինակ աղմուկ իր երազանքներէն դուրս քաշեց և ստիպեց զայն վեր ցատկելու: Մէկը անոր սենեակին դուռը բացաւ և կրկին զայն դոցեց: Անկէց յետոյ ան լսեց ներսէն դրան բանալիով փակուիլը: Էլէն շունչը բռնեց, որպէսզի

վստահ ըլլայ թէ չը խաբուիր: Իրօք սենեակին մէջ մէկը կար, որ չէր տեսնուեր թէ դիտաւորութիւն ռնի շուտով անկէց դուրս ելլելու: Եւ այս մէկը մարդ էր, որովհետեւ անոր ծանր քայլերը յատակին վրայ խիստ յստակ կերպով կը լսուէին:

Սարսափած, իլէն ելեքտրական բանալին սեղմեց և լոգարանը մթութեան մէջ ընկղմեցաւ: Անշարժ, չունշը բռնած, ան սկսաւ ականջ դնել:

Ո՞վ կրնար ըլլալ այս բռնադատողը: Անտարակոյս պրիճ խաղացող չորսերէն մէկը: Անոնցմէ երկուքը՝ Սէն կրաթիէն և Լէվէնսօր միեւնոյն առաւօտ հասած էին: Եւ, թերեւս, տակաւին չվարժուած կարողութեամբ սարքերուն և քուշնի, անոնց մէկը իր սենեակին դուռը շուարած էր և հիմա իլէնի սենեակին մէջ կը հանուէր, ուր կը կարծէր գիշերել:

Իլէն ոտքի ձայները կը լսէր ասդին, անդին, կօշիկներուն ելլալը և յետոյ մահճակալին աղմուկը, ուր մէկը կը պառկէր: Մարդը պառկեցա՛ւ: Եւ շուտով պիտի սկսի քնանալ: Իսկ ամբողջ գիշեր, ի՞նչ պիտի ընէ իլէնը: Առաջին անգամ ան զգաց իր վիճակին ամբողջ տաժանքը:

Մինչև առաւօտ կրնա՞ր անշարժ լոգարանին մէջ մնալ, Բայց ջուրը սկսած էր պաղի՛լ: Հագուել և Թոռի մը վրայ նստած սպասէ՞: Բայց աղմուկը պիտի մղեր անձանթը և ան պիտի փափաքէր տեսնել լոգարանին մէջ ի՞նչ տեղի ունենալը: Աւելի լաւ չը՞պիտի ըլլայ, որ հագուել բէնուարը, և արագօրէն ննջարանը մտնէ և ջրագրգիռ հարցնէ բռնադատողին:

— Միթէ չէ՞ք տեսներ, որ չփոթած էք սենեակնիդ: Իսկոյն ելէ՛ք: Ելէ՛ք: Գացէ՛ք:

Այո, բայց ի՞նչ պիտի պատասխանէ անձանթը այս կնոջը, հագած միայն բէնուար մը, մերկ ձեռքերով և ոտքերով: Միթէ ինքն ալ իր կարգին չը՞ պիտի վախ՛այ և պողայ: Ինչպիսի՞ գայթակղութիւն, այսպիսի պարագայի մէջ: Ան թերեւս բնաւ չը վախնայ, այլ գիշերուան պարագան պիտի օգտագործէ, ցոյց պիտի տայ լայն անկողինը, ձեռք պիտի երկնցնէ և պիտի սկսի սիրոյ և տարփանքի խօսքեր չչնկալ...:

Լոգարանին մէջտեղ ամբողջ դողդոջուն, իլէն ա՛լ աւելի կը չփոթէր: Ան կը զգար, որ ինչ որ ալ ըլլայ իրեն աղէտ մը կը սպառնար և թէ միայն այս աղէտին ընտրութիւնը իր իշխանութեան մէջն էր: Ան գոցեց աչքերը և ջանաց հանդարտիկ խորհելու: Անոր առջև պատկերացաւ բարեկազմ և թխորակ Սէն կրաթիէնը և անկից յետոյ, մեծղի, աւելի ուժեղ, բայց խարտեաչ և քիչ մը հրապուրիչ Լէվէնսօրը:

Լուսնի ճառագայթները, որոնք բաց պատուհանէն ներս կը թափանցէին, զով գիշերուան բոլոր, լուսթիւնը և առանձնութիւնը սկսան անոր վրայ ներգործել և նախապատրաստել զայն անխուսափելիին համար...:

Իրօք, պէտք էր որ վճռուի: Ամենամեծ նախազգուշութեամբ՝ իլէն լոգարանէն դուրս ելաւ, սրբուեցաւ և բէնուարը հագաւ: Դուռը բանալիով բացաւ և սենեակէն ներս մտաւ: Հոս նոյնպէս պատուհանը բաց էր և անկից լուսինը ներս կը թափանցէր: Մահճակալը աղօտ կերպով կ'ուրուագծուէր և անոր մէջ կը տեսնուէր կրթնած մարդ մը, որ լայն բացած աչքերով կը զննէր մօտեցող կինը:

— Օ՛հ, կը վախնա՛մ, շա՛տ կը վախնամ, հագիւ չընչաց իլէն:

— Ինչո՞ւ կը վախնաս, փոխադարձեց անձանթը զգուշութեամբ: Եկուր, անկողինը հիանալի՛ է: Ամբողջ ժամ մըն է որ քեզի կը սպասեմ:

Ան հպատակեցաւ. կարծես իրեն անբացատրելի հրաման մըն էր տրուած. Երկու ուժեղ ձեռքեր զայն քաշեցին, վեր բարձրացուցին և պատսպարեցին, մինչ զգուշաւոր չընչիւնը կը շարունակէր անոր ականջին:

— Գո՛հ ես, իլէն, անակնկալէն: Երկու օրուան մէջ կրցայ կարգադրել գործարանին տնաճութիւնները և իսկոյն հոս ուղղուեցայ: Ծիշտ կէս գիշերուան ինքնաշարժով հոս հասայ: Սպասուոր մը ինձ հաղորդեց սենեակիդ ո՛ւր գտնուիլը: Եւ ահա ես: Բայց ինչո՞ւ համար երկար ատեն լոգարանին մէջ մնացիր:

Արդեօք ուրախութենէ՞ն կամ տեսակ մը վշտակցութե-
նէն, էլէն պատասխանեց.

— Օ՛հ, ժորժ, ո՛րքան զիս վախցուցիր քու անակըն-
կալովդ:

ՌՈԺԷ ՌԷԺԻ

Ծ Ա Ն Ո Ւ Ց Ո Ւ Մ

«Կը փնտռեմ ամենայնուհետ մենութեան մէջ թըղ-
թակցիլ խելացի կնոջ մը հետ: Եւ որ նոյնպէս մենակեաց ըլ-
լայ»:

Հիշտա կարդաց ծանուցումը, Օրերը գէշ էին: Մենա-
կեաց կեանքը սրտին վրայ չկը ճնշէր: Առանց երկար-բա-
րակ խորհելու, յափշտակեց գրիչը և գրեց ցոյց տրուած
հասցէին:

Երկու օր յետոյ եկաւ պատասխանը, մեքենագրուած,
գեղեցիկ թղթի վրայ, քանի մը փաղաքական խօսքերով:
Թղթակցութիւնը շարունակուեցաւ և վերածուեցաւ երկու
խելացի մարդոց միջև զրուցատրութեան ձեւին: Օրիորդը
ամէն բան կը գրէր, որ իր սրտին վրայ կը ճնշէր: Այս
նամակները անոր մենակեաց կեանքին մէջ խօսակցու-
թեան պէս էին, երեկոյեան աղջամուղջին մէջ: Երեկոյեան
երբ կը վերադառնար մահու աստիճան յոգնած, իր քայլերը
կը դանդաղեցնէր, օրպէսզի կարենայ տեսնել իսկոյն Ռի-
խարտ Կէրթնէրէն եկած սպիտակ պահարանը սեղանին վը-
րայ: Տակաւին վերարկուն կոնակէն չհանած, գլխարկը
գլխուն, առանց նստելու, ձեռնոցները կիսով հանած ձեռ-
քէն, պահարանը կը պատռէր և անյազօրէն կը լափէր տո-
ղերը: Անոր նամակները աւելի քան աւելի մտերմիկ կ'ըլ-
լային, ան կը խօսէր իր գործի մասին, փոքրիկ անախոր-
ժութիւններու, յոյսերու, յաջողութիւններու մասին — ան
ժողովրդական երգիչ էր ռատիոյի և կրամֆօնի փաղքներու
վրայ երգերու: Իւրաքանչիւր տող, իւրաքանչիւր պատառ-
խան զիրենք իրարու կը մօտեցնէր. անոնք զիրար կը հար-

ցափորձէին, բարեկամութեան մը միջոցով իրարու կը միա-
նային, որ երթալով աւելի սեղմ կը դառնար:

Ի զուր կը սպասէր, սակայն, Հիշտա նամակի, որուն
մէջ ան արտայայտէր զինքը տեսնելու փափաքը: Ան սկըս
սաւ համբերութիւնը կորսնցնել, կը յուզուէր: Ան խոյս
կու տար իրմէ: Ասիկա անբացատրելի էր: Կէրթնէր այն-
քան անկախ և այնքան մենակեաց էր, որքան էր օրիօր-
դը: Այն ատեն երկուքն ալ իրենց սրտերուն մէջ ունէին
անսահման ձգտում, որ զիրենք մէկգմէկու կը մղէր: Ար-
դեօք ան չէ՞ր համարձակեր իրեն մօտենալու:

Օրիորդը անոր համար կ'երազէր, երբ երեկոյեան տուն
կը վերադառնար: Արդէն ուշ էր և այսու հանդերձ կրկին
բոլոր անկիւնները օրուան լուսաւորութիւնը կար: Գրեթէ
վազելով դարձաւ այսօր փողոցին մէջ և հապճեպով տունին
սանդուխներուն վրայ քանի մը քայլ առաւ: Առանց հանե-
լու վերարկուն, առանց անոր նամակը բանալու, սկսաւ ա-
րագ կերպով նամակ գրել՝ թէ պէտք է անպայման զինքը
տեսնէ և խնդրեց անկէ որպէսզի տեղը և ժամը որոշէ իրեն:

Հիշտա իսկոյն նամակը փոստարկղը նետեց: Ոչ մի
պատասխան: Յաջորդ երեկոյ սեղանին վրայէն կը պակսէր
ամէնօրեայ նամակը: Հինգշաբթի նոյնպէս, ոչ մէկ նամակ,
ոչ մէկ նշան, ոչ մէկ բան, բացի տխուր մենաւորութենէն:

Ասկից չորս օր յետոյ, Հիշտա երբ տուն վերադարձաւ,
հեռախօսը ձայն տուաւ: Ան ընկալուչը վեր բարձրացուց:
Տաք, խորունկ ձայն մը. Ռիխարտ Կէրթնէր:

Յաջորդեց երկար խօսակցութիւն չառ մը դադարնե-
րով, ընդհատումներով, Հուսկ յետոյ, ան խնդրեց որ բնաւ
ժամադրութիւն չպահանջէ:

Այն ատենէն Կէրթնէր սկսաւ ամէն օր խօսիլ: Բոլոր
այն չըսուած, երկար զսպուած բառերը երկուքէն կը ցայ-
տէին: Անոնք այնքան չառ խօսելիքներ ունէին, Երբեմն
ան աղջկան կ'երգէր իր երգերէն, որոնք զինքը նշանաւոր
հանդիսացուցած էին ռատիոյով:

Շուտով խօսակցութիւնները խորունկ սիրոյ թոնը ըս-
տացան: Հեռուէն սիրատենչիկ խոստովանութիւններ, ա-

ռանց զիրար տեսնելու, Հիլտա ամբողջ գիշեր կը պառկէր ընկալուելու ականջին մօտ դրած և կը լսէր անոր ձայնը, որ սիրոյ խօսքեր կը փսփսար։ Օ՛, այս երկա՛ր, անծայր պակուցիչ ամառուան գիշերները, երբ երկուքն ալ մտիկ կ'ընէին սիրելի ձայնը, մութին մէջէն։

Չըլլայ որ ան վախճայ թէ՛ երբ իրարու հանդիպին, պիտի կորսնցնէ աղջիկը։ Երբ անոր ըսաւ ասիկա, ան խօսակցութիւնը ընդհատեց։

Անգամ մը ըսաւ ան։

— Չըլլար, տղա՛յ, Ասով գոհ եղիր։ Մենք պէտք չէ իրարու հանդիպինք։

Արդեօք ի՞նչ է պատճառը։ Անոնք նկարագրութիւններէ իրար կը ճանչնային։ Ուրիշ բան կարելի չէր որ եղած ըլլար բացի արուեստագէտի քմայքէն, անսահման անձնասիրութիւն, վախ՛ մի գուցէ իր ազատութիւնը կորսնցնէ։ Բայց ան պիտի չյաջողի, որովհետեւ օրէորդը իր ուրշումը տուած է, Հիլտա պէտք է զինքը տեսնէ։

Երեկոյ մը, երբ գրասենեակէն դուրս ելաւ, Հիլտա իր բոլոր ուժը ամփոփեց, ինքնաշարժ մը վարձեց և գնաց անոր վիլան։ Դռնապանը ակամայ բացաւ դուռը։ Մեծ շուն մը սկսաւ հաջել, ասիկա թրոլն էր։ Ռիխարտ իրեն պատմած էր անոր մասին։ Ան չոյեց շունը և մեկնեցաւ դէպի վիլան։ Զանգակը հնչեց։ Սպասաւոր մը բացաւ դուռը, ականարկ մը նետեց մանկամարդ կնոջ վրայ և անհիւրընկալ կերպով մրմռաց. «Տէրս տունը չէ»։ Հիլտա զգաց թէ ի՛նչ պէս իր սիրտը ուժգին կը բաբախէ, բայց յայտարարեց թէ՛ կու գայ ռատիոյէն և կ'ուզէ անպայման տեսնել զինքը։ Սպասաւորը, խոփոռած տեղի տուաւ և թոյլ տուաւ որ ներս մտնէ։ Հիլտա նրբանցքէն անոր հետեւեցաւ և ձմեռնային պարտէզէն անցաւ ու լսեց Ռիխարտի ձայնը։ Ան կ'երգէր նաւաստիի երգ մը։ Տաք ալիքով մը լեցուեցաւ անոր սիրտը, անցաւ մօտի դռնէն, որ սպասաւորը բացաւ և աշխատութեան սենեակէն ներս մտաւ։ Հօն, երգիչը պատուհանին մօտ կը կենար, կոնակը դրան դարձուցած և կ'երգէր։ Հիլտա ճանչցաւ մեծղի, գեղեցիկ կերպարանքը —

ինքը այնպէս կ'երեւակայէր ըստ անոր նկարագրութեան, և մութ մազերը, թեթեւ կերպով թիկունքին վրայ ծածկը՝ ծաւ՛ «խիտ շատ վայելչօրէն», ինչպէս ան ըսած էր աղջկան խնդալով։ Հիլտայի կոկորդը չորցաւ, երբ սկսաւ անոր մօտեանալ։

Ան պոռաց սպասաւորին։

— Բա՛րը, ի՞նչ կ'ուզես։

Եւ դարձաւ դէպի նորեկը, այնպէս որ Հիլտա կրցաւ անոր դէմքը տեսնել։

Երգիչը կո՛յր էր...

Զ. ՆԻԱՐԻ

ՊԱՐՄԻՑ ԺԱՅԸ ԿՈՒ ԳԱՅ

(ՊՈՒԼԿԱՐ ԵՐԳԻՍԱՆՔ)

Բարեկամներու հետ նստած ենք «Շումէնսքա» գարեջրատուններէն մէկը և ումպ ումպ կը խմենք «նապաստակի արիւնը»։ Դուրսը մութ փողոցներուն մէջ հրչէջ հրամանատարութեան ինքնաշարժներուն զանգահար աղմուկը։ Մէկ քանի հետաքրքիրներ կը բարձրանան աթոռներու վրայ և կը դառնան դէպի խոշոր պատուհաններու ապակիները։ Անոնց ետին ակնթարթի մը մէջ կը չողան մետաղեայ սաղաւարտները ինքնաշարժներու մէջ կանգնած զինուորներուն։

Բարեկամս ծաղրանքով կը ծիծաղի։

— Երէկ զանոնք կանչեցին որ մարեն «Ռընէսանս» թատրոնի սարսափիչ բոցերը, իսկ այժմ ո՛վ գիտէ ի՛նչ ու չինչ բանի մը համար իրենց հետ կը խաղան։ Ատենօք, երբ փոքր երիտասարդ մըն էի դեռ, ես ալ ինքզինքիս թոյլատրեցի խաղ մը խաղալ այս մեր կարգապահ հրչէջներուն։

Չկրցի հետաքրքրութիւնս զսպել։

— Եթէ անյարմար չէ երկար ատենէ ի վեր եղած գաղտնիքը վեր առնել, պիտի փափաքէի լսել զայն։

2885-2010

Բարեկամս ձեռքով շարժում մը ըրաւ.

— Անցեալը ծածկած է արդէն զայն: Ան պատահեցաւ պատերազմներէն առաջ: Այն ատեն մեր Սոփիայի մէջ կային ճարտարապետական և համայնքային անխորհուրդ բաներ: Բայց է՛ն աչքառուն, որուն համար իբրեւ սոփիացի չեմ գիտեր թէ պէտք է ծիծաղի՞մ թէ կարմրիմ, թիթեղէ արտաքնոց մըն էր, որ տնկուած էր ամէնէն բանուկ փողոցին՝ Թրկովսքայի անկիւնը, այն տեղ որ Պանսքի հրապարակին վրայ կը բացուի: Այսօր քաղաքապետութիւնը կը ձգնի ծածկել այդ անհրաժեշտ անյարմարութիւնները կամ հողին տակ, կամ պարտէզի մէկ ծածուկ կողմը: Բայց այն ատենի քաղաքային ճարտարապետները որոշեր էին թէ այդ տարօրինակ թիթեղեայ արտաքնոցը մեծ զարդարանք մը պիտի ըլլար քաղաքին համար և զայն տեղաւորեր էին է՛ն բանուկ փողոցներէն մէկուն վրայ: Արտաքնոցի բոլոր պատերուն վրայ խոշոր սև գիրերով գրուած էին թէ ան իր մէջ կը ծածկէ տեսակ մը հրաշալի «փաթենթ», որ աւելորդ կը դարձնէր ոեւէ «ջրի լուացում», որովհետեւ արտաքնոցը «նոս չէր հաներ»: Ասիկա ի՛նչպէս կ'ըլլայ արեւմուտքի մէջ, չեմ գիտեր: Բայց մեր մէջ ան կը խնկաւէտէր ամբողջ Թրկովսքա փողոցը: Ծիշտ արտաքնոցին դիմաց կար մեծ պանդոկ մը, որ մեր ընտանիքին սեփականութիւնն էր: Հիւրերն սկսան հետզհետէ դժգոհիլ ու հեռանալ: Իրենց համար անպատշաճ էր տեսնել անհատնում շարքը, որ ամբողջ օրը կ'երկարաձգուէր այդ կասկածելի չէնքին առջև: Իսկ եթէ պատուհանները բանային, սենեակները անմիջապէս կը լեցուէին անտանելի բոյրերով: Քաղաքապետին տունը աղերսագիր մը և պահանջներնք որ արտաքնոցը վերցուի այդ տեղէն: Այն ատեն քաղաքապետն էր հանգուցեալ Պաթոլով: Ան համաձայն էր որ մենք իրաւունք ունինք, բայց ըստ սովորութեան, մեր խնդրագիրը ղրկեց յանձնախումբի մը «կարծիքն» առնելու համար: Սկսաւ անվերջ վիճարանութիւն մը: Նոյնիսկ անոնցմէ ոմանք այն կարծիքէն էին՝ թէ այդ «քոքթիլ» չէնքը պէտք չէ տեղափոխուի: Հասկցայ թէ մինչև որ որոշում մը տրուէր տարիներ պիտի

անցնէին: Իսկ այդ միջոցին մեր պանդոկը ամբողջապէս պիտի պարպուէր:

Անգամ մը թերթերը գրեցին թէ՛ մեր մայրաքաղաքը պիտի այցելէր Պարսից Շահը: Սկսան զարդարել փողոցները: Հոչակաւոր հիւրի չքախումբը պիտի անցնէր ճիշտ արտաքնոցին քովէն: Բերին երեք կառք կանաչեղէն և սկսան զայն կերպարանափոխել: Վերէն վար զարդարեցին զայն կանաչութիւններով և զայն դարձուցին Ս. Գէորգի տօնի գրակալ մը: Յանձնախումբը եկաւ քննելու համար զարդարանքը: Դիտեցին «գրակալը», լեզուին հնչեցուցին, բայց միեւնոյն ատեն քիթերնին սեղմած հեռացան և սկսան վիճաբանիլ: Վերջապէս որոշեցին.

— Արտաքնոցը այսպէս թէ այնպէս զարդարուած է, բայց բուրումը կը տիրապետէ: Ո՛չ, Շահը երբեք Սոփիայի այս հոտած ճամբէն կարելի չէ անցընել: Ան պէտք է շարունակէ Մարիա Լուիզա փողոցէն մինչև Սվ. Նետելիա հրապարակը և անկէ Տոնտուքով պողոտայէն պէտք է երթայ պալատ:

Երբ ինձ յայտնեցին յանձնախումբի այս կոպիտ որոշումը, կատղեցայ: Խլեցի անմիջապէս թելեֆօնը և ուղեցի որ զիս կապեն այն ատենուան հիշեջ հրամանատար Թրոլելի հետ:

— Հոգ, Թրոլելն է, գոչեցի ես:

— Հոս է Սոփիայի քաղաքապետը, Պաթոլով: Ի՞նչ ըրիք որ մինչև հիմա չվերցուցիք Թրկովսքա փողոցի արտաքնոցը: Վաղը Պարսից Շահը պիտի հասնի և դուք տակաւին բան մը ըրած չէք: Զեզ պաշտօնանկ պիտի ընեմ ամէնքդ ալ մինչև յետինդ:

Թրոլելի ձայնը սկսաւ դողալ:

— Բայց, պարոն քաղաքապետ, տակաւին ոչ մէկ զգրաւոր յանձնարարութիւն ունինք արտաքնոցը վերցնելու: Որոշուեցաւ միայն որ զայն զարդարենք:

Ես շարունակեցի պոռչտալ բարկացած՝ հեռաձայնին վրայէն:

— Ոչ մէկ տեսակ զարդարանք: Ով որ քեզի այդ

հրամայած, կարգադրած է, յիմար է: Բայց հո՞տը: Ես հրամայած եմ որ զայն վերցնէք: Հաւանաբար այս հրամանս տակաւին ճամբան է: Բայց դուք ժամանակ չունիք կորսնցնելու: Նոյնիսկ մինչև իրիկուն այդ արտաքնոցը այդ տեղէն վերցուած պէտք է ըլլայ: Հակառակ պարագային, աչքիս մի՛ երեւաք:

Ասկէ ետքը բոլոր ուժով գոցեցի հեռաձայնը և գացի դէպի պանդոկին պատուհանը, որպէսզի տեսնեմ իմ բառերու աղղեցութիւնը: Եւ արդարեւ, տասը վայրկեան յետոյ, ամբողջ հրշէջ հրամանատարութիւնը, զինուած կացիններով, բաներով, բրիչներով, հասաւ: Եւ երբ սկսաւ թիթեղներուն սոսկալի քանդումը, ձայնը դող բերաւ: Երկու ժամ ետքը արտաքնոցին յիշատակն անգամ մնացած չէր: Անոր տեղը սրբուեցաւ, շտկուեցաւ, իսկ թիթեղները արհամարհանքով նետուեցան բաղնիքի քովի փոսին մէջ:

Ամբողջ գիշերը չքնացայ: Խիղճս կը տանջէր զիս, որ անմեղ մարդիկ մղած էի որ նեղուին: Յաջորդ օրը առտուն կանուխ անձամբ ներկայացայ Պաթուլովի:

— Պարոն քաղաքապետ, ձեր անունը շահագործեցի և այժմ ձեզ կը ներկայանամ, որ զիս ընդհ. դատախազին յանձնէք:

Պաթուլով զիս դիտեց խոժոռած:

— Ըսէք, երիտասարդ տղայ, ի՞նչ չարիք ըրած էք:

Բացատրեցի իրեն արտաքնոցին պատմութիւնը, ասեղէն մինջև դերձանը: Պաթուլովի դէմքը հետզհետէ կը սկսէր պայծառանալ: Վերջապէս իրեն յատուկ ժպիտը երեւցաւ: Ան հարցուց ինձ.

— Ուրեմն հիմա արտաքնոցը այլեւս իր տեղը չէ՞:

Շարժեցի գլուխս ժխտական կերպով:

— Ոչ միայն չկայ, այլ նոյնիսկ ոչ ոք կրնայ գիտնալ թէ ո՞ւր էր: Այլեւս անոր տեղը քարայտակ շտկուած է միւս քովի պողոտային նման:

Պաթուլով սկսաւ ձայնով խնդալ:

— Բարեկամական անակնկալ մը ըրեր էք թէ՛ Պարսի Շահին և թէ՛ մեզի, իրապէս մեզի տուիք փոքրիկ զաս մը:

Եւ իմ ներկայութեան ան վերցուց թելեֆոնի լսելիքը:

— Զիս կապեցէք Թրուելի հետ: Հոգ Թրուելն է: Հոս Պաթուլով: Երէկուան հրամանը արտաքնոցի մասին՝ լաւ կատարեր էք: Բայց կը լսեմ որ թիթեղները նետեր էք աճապարանքի միջոցին՝ բաղնիքի մօտի փոսին մէջ: Ատոր համաձայն չեմ: Պորիսովա պարտէզին մէջ տեղ մը դիզեցէք և պահեցէք, կրնայ ըլլալ որ պէտք ըլլան:

Անմիջապէս թիթեղները բնացուեցան կառքի մը մէջ և փոխադրուեցան պարտէզը: Հոն ժանգոտեցան և կորսուեցան, առանց որ ոեւէ մէկը անգամ մըն ալ փնտռէ զանոնք:

ՏԻՄՕ ՍԵԱՐՈՎ

ՇԵՅԽԻՆ ԱԻԱՆԱԿԸ

Այն օրերուն կը ճամբորդէի արաբ Շէյխ Մոհամմէտ Իպն Մոսոմի և անոր կարաւանին հետ, Միջագետքէն դէպի Պաղատա: Արդէն գունատած Շէյխը նստած էր օպիտակ աւանակի մը վրայ: Աւանակը և Շէյխը մէկ վրանի տակ կը պառկէին և բնաւ իրարմէ չէին բաժնուեր: Անոր մարդիկը անապատի զաւակներ էին, իսկ Շէյխին հրամանը անոնց համար միակ օրէնքն էր: Անկէ կը սպասէին թէ՛ վարձատրութիւն և թէ՛ պատիժ միանգամայն:

Ես հետս կը կրէի դրամապանակի մը մէջ քանի մը հարիւր հնչուն ոսկի: Գիշեր ատեն այդ դրամները կը պահէի և առաւօտուն արթննալուս կը համրէի զանոնք, ստուգելու համար թէ արդեօք պակասած կա՞յ: Բայց իննբորոգ օրը դրամապանակս անհետացաւ: Իսկոյն Շէյխին մօտ գացի և պատմեցի պատահարը: Ան աւշադրութեամբ զիս լսելէ վերջ, պատասխանեց.

— Մենք այսօր բացօթեայ կանգ պիտի առնենք, ինչու որ շատ բաներ կան որոնք պէտք է յարդարուին: Արեւամուտէն առաջ դուք ձեր դրամները պիտի ունենաք:

Ժամ մը յետոյ, Շէյխը հրամայեց նախընթերիքը պա-

տրաստել և նախընթրիքէն յետոյ հրամայեց իր մարդոց կարգով շարուիլ: Զիս ալ կանչեցին և Շէյխին մօտը նըստեցայ: Ան կը նայէր և ուշադրութեամբ կը զննէր իր մարդիկը, որոնք յուզուած էին:

Անհաճոյ լռութիւն մը շարեց. հոսկ յետոյ չէյիւր խօսք առաւ.

— Իմ հիւրիս, այս օտարականին մեծ անիրաւութիւն մը եղած է և Ալլահը անոնի կերպով վրէժխնդիր պիտի ըլլայ: Գողութիւնը պիտի չարագործութիւն մըն է և ան որ կը գողնայ օտարականէն, եօթն անգամ անիծեալ պիտի ըլլայ, որովհետեւ ոչ ոք մեր կարաւանը չէ եկած, այս աւազակը անպայման մեր մէջ կը գտնուի:

Մարդիկ Շէյխին բարկութենէն կը դողդղային:

— Ոճրագործը պէտք է պատժուի, շարունակեց ան, և Ալլահը կը հրամայէ որ այդպիսի մարդը պէտք է ոչնչանայ:

Անոր ձայնը սպառնալից էր: Որոշ ժամանակ մը լռեց ու կրկին շարունակեց.

— Իմ սպիտակ աւանակս Ալպօրաքսի սերունդէն է, որուն հետ Մոհամմէտը երկինք մեկնեցաւ: Ան հրաշագործ աւանակ է, որ կը ձանչնայ աստուածային ճշմարտութիւնը: Ան մեզի պիտի ըսէ թէ ո՛վ է կատարած գողութիւնը, կը հրամայեմ ձեզ կարգաւ իմ վրանիս մէջ մտնել: Դուռը լաւ մը պիտի գոցէք և ոչ ոք ձեզ պիտի տեսնէ բացի Ալլահէն և աւանակէն: Այն ատեն աւանակին պոչէն պիտի քաշէք, եթէ անմեղ ձեռք մը դպչի անոր, ան պիտի լռէ, իսկ եթէ յանցաւորին ձեռքը դպչի, այն ատեն պիտի սկսի զռալ: Ասիկա նշան պիտի ըլլայ թէ՛ չտրագործը գտնուած է և մենք պիտի գիտնանք ո՛վ է յանցաւորը:

Այսպէս Շէյխին մարդիկը սկսան կարգաւ ներս մըտնել: Ես հաւատք չունէի հրաշագործ աւանակին վրայ, կը վախնայի միայն դրամներու համար, իսկ ալ աւելի կը վախնայի պատիժի մասին, որուն կրնար ենթարկուիլ իր մարդոցմէն մէկը:

Մարդիկը կարգաւ ներս կը մտնէին ու դուրս կ'ելլէին,

բայց աւանակը կը շարունակէր լռել: Դուրս ելաւ նաեւ մէնէն վերջին մարդը, իսկ աւանակը կը շարունակէր լռել: Շէյխը, Մոհամմէտ Իպն Մոսոմի, հանդարտ կերպով ըսաւ.

— Ամէն բան կարգին է. իսկ հիմա ձեռքերը վեր...

Մարդիկը կատարեցին Շէյխին հրամանը: Շէյխը գնաց առաջին մարդուն մօտ և հոտուրտաց անոր ափը: Ասիկա կարգաւ կը կրկնուէր, ես խիստ հետաքրքիր մնացի թէ ի՞նչ պիտի պատահի:

Վերջապէս կարգը եկաւ տասներկուերորդ մարդուն և Շէյխը սկսաւ անոնի կերպով անոր պոռալ:

— Դո՛ւ, ո՛վ աւազակ, շուտ գնա դրամները բեր, որովհետեւ հակառակ պարագային...

Դեռ խօսքը չէր աւարտած և այս մարդը ծունկի եկաւ ու սկսաւ պաղատիլ անոր և ներողութիւն խնդրել: Յետոյ ոտքի ելաւ և մինչև անգամ վազեց, ուր պահած էր իմ դրամապանակս: Ան վերադարձաւ անոր հետ և զայն Շէյխին տուաւ:

— Տուր զայն իմ հիւրիս, հրամայեց Շէյխը:

Դրամները ստացայ, Գողը դատապարտուած էր մտրակի քսանեհինգ հարուածի: Ես խնդրեցի Շէյխէն որ ներէ անոր և ան ներեց:

Դրամներս ինձ վերադարձուած էին, բայց ես խիստ հետաքրքիր էի գիտնալու թէ՛ Շէյխը ի՞նչպէս երեւան հանեց գողութիւնը:

Յաջորդ առաւօտ ես խնդրեցի Շէյխէն, որ գաղտնիքը յայտնէ ինձ:

Շէյխը ինձ նայեցաւ և ձայնով խնդաց.

— Բայց իմ մարդոցս բնաւ չպատմէք: Աւանակին պոչին հեղուկ մը քսած էի, որուն մէջ պղպեղ կար: Ամէնքն ալ աւանակին պոչին դպած էին, բացի գողէն: Անոր ափը մաքուր էր և պղպեղ չէր հոտեր:

— Մաշալլահ... Ալլահը մե՞ծ է, պատասխանեցի ես և խորունկ խոնարհութիւն մը ըրի անոր:

Ս. ՌՕԺԻՐ

ՏԻԿԻՆԻՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ

Երբ տիկինը արդէն յիսուններորդ զոյգ կօշիկները ետ դարձուց, որովհետեւ չէին յարմարեր, յիսունեւմէկերորդին կարգը եկաւ:

Վանառորդունիւն.— Այս կօշիկները ոտքերը կը պըզտիկցնեն և ամէնէն նոր մօտէլն է, զոր կրնանք առաջարկել շնորհագեղ տիկնոջ:

Տիկինը.— Սպասեցէք... Բայց արդեօք քիչ մը մեծկակ չե՞ն ինծի: Ինծի այնպէս կը թուի թէ իւրաքանչիւր քայլի կրունկներս դուրս պիտի ելլեն:

Վանառորդունիւն.— Շնորհագեղ տիկին, ամառ ատեն ամէն ոտք քիչ մը կ'ուռի: Բայց եթէ կը փափաքիք, փորձեցէք ուրիշ կօշիկ մը, թիւ մը աւելի պակաս, խնդրեմ...

Տիկինը.— Այո, ցոյց տուէք...

Վանառորդունիւն.— Այս կօշիկները 36 թիւ են. կը խնդրեմ, կրնա՞մ ձեզ օգնել լայնցնող գործիքով:

Տիկինը.— Ի՞նչ թիւ են ատենք, օրիորդ... այն զոյգը ուրեմն, որ փորձեցի քիչ առաջ, 37 թիւ էր:

Վանառորդունիւն.— Այո, շնորհագեղ տիկին:

Տիկինը.— Բայց ես արդէն ըսի թէ 35 թիւ ոտք ունիմ, հետեւաբար այս կօշիկները, որ հիմա ինծի բերիք, թիւ մը աւելի մեծ պիտի ըլլան ինծի:

Վանառորդունիւն.— Թոյլ տուէք որ ըսեմ ձեզ, շնորհագեղ տիկին, որ շատ անգամներ կը պատահի, որ կօշիկներուն վրայ սխալ թիւ նշանակուի: Խնդրեմ, փորձեցէք այս կօշիկները... Ձե՛կ՝ քիչ փափաքեք քիչ մը ոտքի կանգնել:

Տիկինը.— Ա՛խ, այս դժբախտ 36 թիւը... կը վախճամ... կրկին կրունկներս դուրս պիտի ելլեն:

Վանառորդունիւն.— Կը կարծեմ որ այդքան սարսափելի բան մը պիտի չըլլայ, շնորհագեղ տիկին: Ահա, հիմա պէտք է լայնցնող գործիքով օգնեմ, որպէսզի ձեր ոտքերը կօշիկին մէջ մտնեն...

Տիկինը.— Բայց ատիկա կը նշանակէ, որ այս կօշիկները ինծի քիչ բան մը նեղ պիտի գան:

Վանառորդունիւն.— Ծանօթ է, շնորհագեղ տիկին, որ իւրաքանչիւր կօշիկ երբ քիչ մը գործածուի, կը լայնանայ, Իսկ սա ալ պէտք չէ մոռնալ որ երբ կը վերաբերուի այսպիսի նուրբ մորթի, ինչպիսին են հիմա ձեր հագածները...

Տիկինը.— Բայց, սակայն և այնպէս, պիտի խնդրէի որ ինծի տաք թիւ 35 կօշիկներ:

Վանառորդունիւն.— Կը խնդրեմ, շնորհագեղ... Աստուք 35 թիւ են... Աւելի լա՞ւ կը յարմարին ձեր ոտքերուն քան առաջուանները:

Տիկինը.— Խի՛ստ լաւ: Բայց ըսէք հիմա ինծի, շատ պիտի չլայնանա՞ն որոշ ժամանակ մը գործածելէս ետքը:

Վանառորդունիւն.— Շնորհագեղ, լաւ մորթէ կօշիկները երբեք չեն լայնար: Սովորական պարզ մորթէ կօշիկներն են միայն որ կը լայնան: Լաւ կօշիկները պէտք է ոտքին վրայ պինդ կենան, հակառակ պարագային, քալած ատեն մարդ ինքզինքը անապահով կը զգայ:

Տիկինը.— Այո, ինձ այնպէս կը թուի իսկապէս, որ այս կօշիկները քիչ մը նեղ են, թէև միայն հիւլէի մը չափ... Բայց 36 թիւն ալ ինծի մեծ է: Ի՞նչ ընեմ: Արդեօք կարելի չէ՞ 35 թիւ կօշիկները քիչ բան մը լայնցնել:

Վանառորդունիւն.— Երբ զանոնք մէկ երկու ժամ հագնիք, անոնք քիչ բան մը պիտի լայնան: Ասկէ զատ, շնորհագեղ տիկին, պիտի կարենան փոխուիլ, եթէ լաւ չըզան ձեր ոտքերուն: Ատիկա մենք սիրով կ'ընենք, կը բաւէ որ զոհացնենք մեր յաճախորդները:

Տիկինը.— Ա՛խ, գիտեմ, բայց երբ անգամ մը բան մը գնեմ, ես երբեք զայն չեմ փոխեր: Երբ անգամ մը բան մը որոշեմ, նախամեծար կը համարեմ որոշուած: Խնդրեմ, ծրարեցէք այդ կօշիկները: Իսկապէս, տպաւորուած եմ թէ այդ կօշիկները շատ լաւ պիտի վայլեն ինձ:

Վանառորդունիւն.— Կը համարձակիմ խնդրել, տիկին, որ անցնիք գանձապահին մօտ... Ահա վճարման նօթը:

Տիկինը.— Հին կօշիկներս աչքիս երկու թիւ մեծ կ'ենրեւին... կը վախճամ որ ճամբան ոտքէս իյնան:

Վանառուղուհին.— Ատոր համար կը համարձակիմ ձեզ առաջարկել այս ներբանները: Անոնք ոտքերը խիստ փոքր կ'ընեն, իսկ, առկից զատ, կը պահպանեն մետաքս գուլպաները: Կրնա՞մ զոյգ մը տրամադրել ձեզ:

Տիկինը.— Շնորհակալ եմ, պէտք չկայ: Ձեմ ուղեր դեռ առաջին օրէն նոր կօշիկները լայնցնել: որպէսզի աւելի ուշ ոտքէս իյնան: Գիտցէք որ երբ սկսիմ կրել կօշիկները շուտով, բոլոր իմ նոր կօշիկներս խիստ կը մեծնան:

Վանառուղուհին.— Երբեք չեմ տարակուսիր, շնորհազեղ տիկին: Դուք ունիք փոքր, գրեթէ փոքրիկ տոտիկներ... Կրնամ ըսել որ երբեք աւելի փոքրերը չեմ տեսած:

Տիկինը — (Մեղմիկ կը հառաչէ) Ա՛խ, ա՛խ... (Ինքն-իրեն) Իմ ոտքերէս աւելի փոքր են միշտ... իմ կօշիկներս:

Կ. ՆՈՐԷԼ

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼ ԵՄ, ՏԻԱՐ

Փոթորիկը դադրած էր: Զուրը սալայատակներուն վրայ դեռ փոքրիկ առուակներ կը կազմէր: Օղը զովացած, հաճելի էր շնչելու համար:

Պ. Ռանվալ գինետան թէրասը նստեցաւ և դաւաթ մը գարեջուր ապսպրեց: Կամաց կը խմէր, ումպ ումպ, ինչպէս կ'ըսեն, որպէսզի իր հաճոյքը աւելի տեսէ:

Մեծ «դիտող» էր և ժամերով թէրասին վրայ կը յօրանջէր: Իրականութեան մէջ ասիկա կ'ընէր իր ելեւմուտքը չժանրաբեռնիլու համար աւելորդ ծախքերով, որովհետեւ պ. Ռանվալ խնայասէր էր:

Իր շուրջը, սեղանները միշտ կը փոխէին իրենց յաճախորդները, բայց խօսակցութիւնները կը դառնային հարցի մը շուրջ:

— Ինչպիսի՞ փոթորիկ:

— Շատ անձրև տեղաց:

— Շատ տարիներէ ի վեր այսպիսի փոթորիկ չեմ տեսած:

— Իսկ ես առաջին անգամ է որ կը տեսնեմ:

— Այո, տիար, չէ՞ք յիշեր, 1919 տարին:

Եւ պարօնը պատմեց իր փոքրիկ պատմութիւնը:

Պ. Ռանվալ իսկոյն սկսաւ մտածել:

Հազար ինը հարիւր տասնեւինը տարին:

Այն ատեն ինքն ալ վերյիշեց 1919 ի փոթորիկը:

Այդ օրը ինքը ծանօթացաւ նոր «բարեկամուհի» էլէնա Շապրիէի հետ, դերձակուհի:

Նախապէս հովուերգութիւնը ջուրի նման կը սահէր:

Ան էլէնան իր քովը առած էր ձախ ափի բնակարանին մէջ, որովհետեւ այն ատեն ուսանող Ռանվալ իրաւաբանութեան կը հետեւէր: Ստիպեց աղջիկը որ աշխատանոցէն հեռանայ և մերժէ ամուսնութեան առաջարկը հօրեղբօր որդւոյ մը հետ. էրնէսթ Շապրիէ, կահազործ:

Ան կը սիրէր էլէնան և կը փափաքէր ամուսնանալ անոր հետ:

Այո, անկեղծօրէն կը սիրէր զայն... և երբ աղջիկը դողդողալով ըսաւ անոր թէ՛ հայր պիտի ըլլայ, ան ուրախութեամբ գոչեց. «Եթէ մանչ ըլլայ, զայն պիտի անուանենք Ֆապիան, իմ անունովս, եթէ աղջիկ ըլլայ, Ֆապիանս, կրկին իմ անունովս»:

Իսկոյն որոշումը տուաւ և Լիոն գացող երկաթուղին նստեցաւ, ուր իր հայրը հիւսուածեղէնի մեծ գործարան մը ունէր:

Միայն թէ... ծնողքները միշտ միեւնոյն գաղափարը չունին, ինչպէս զաւակները: Եւ էլէնա Շապրիէ պ. հայր-Ռանվալէն ստացաւ փոքրիկ գումար մը և վճռական հրաման մը՝ զադրեցնել ամէն յարաբերութիւն իր զաւակին հետ:

Տարիներ անցան: Ֆապիան ամուսնացաւ: Իր հայրը մեռաւ: Ան «Տէր» եղաւ և յաճախ Փարիզ կ'երթար քանի մը օրուան համար:

Այսպէս է կեանքը, ի՞նչ կ'ուզէք:

Գրգռուած թէ վերյիշեց Փարիզի ուսանողական կեանքը, պ. Ռանվալ բան մը մրմռաց, երբ սպասաւորը անկէ խնդրեց, որ իր սեղանին վրայ երկու յաճախորդի համամ

ցեղ բանայ, որովհետեւ գարեջրատունը լեցուն էր: Դեժգոհ՝
անկիւն՝ մը կծկուեցաւ: Պարոնը նստեցաւ աթոռի մը վրայ,
բայց իրեն ընկերուհին, փոքրիկ աղջիկ մը, քնքոյշ կեր-
պով ըսաւ անոր.

— Հոն մի՛ նստիր, սիրելի հայրիկ, հոսանքի կ'են-
թարկուիս:

Եւ «սիրելի հայրիկը» հնազանդութեամբ նստեցաւ ու-
րիշ աթոռ:

Պ. Ռանվալ հառաչեց. Ան զաւակ չունէր և այն ատեն
հասկցաւ թէ ո՛րքան քաղցր էր լսել այսպիսի քնքոյշ ձայն.
«սիրելի հայրիկ»:

Երկու նորեկները գարեջրատան մշտական յաճախորդ-
ներէն ըլլալու էին, որովհետեւ տէրը եկաւ և մտերմօրէն ա-
նոնց ձեռքերը սեղմեց:

— Ի՛նչպիսի փոթորիկ, պ. Շապրիէ:

— Ա՛խ, մի՛ ըսէք, յոգեացաւ երէս կը զգամ:

Մանկամարդ աղջիկը ձայնով խնդաց.

— Ես փոթորիկը զբօսեցուցիչ կը գտնեմ:

— Ձեր տարիքը ունեցողի մը համար անշուշտ այդ-
պէս է, օրիորդ Ֆապիանս:

Պ. Ֆապիան Ռանվալ քար կտրեցաւ. Շնչառութիւնը
խանգարուեցաւ, սիրտը սկսաւ ուժգին բարախել, կոկորդը
սեղմուեցաւ, ձեռքերը սկսան դողդղալ:

«Պ. Շապրիէ» և «օր. Ֆապիանս»...

Ձէր կրնար այս երկու անձերուն անունները այս
նոյնութիւնը ունենալ... Այն ատեն...

Այն ատեն, խորհեցաւ ան, պատահականութիւնը զին-
քը դէժ առ դէժ դրաւ:

Ասոր պիտի չհաւատար նոյնիսկ ոեւէ վէպի մէջ:

Իր սեղանակիցները փութով խմեցին կորեկաջուրը (պօ-
ղա) և ոտքի ելան մեկնելու:

Ընկճուած, Ռանվալ, անշարժ կը հետեւէր անոնց
չարժուձեւերուն:

Յանկարծ, մանկամարդ աղջիկը թաց սալայտակին
վրայ սահելով ինկաւ, սուր ճիչ մը արձակելով. Ռանվալ,

վազեց որ վերցնէ զայն: Բան մը չկար. Ուղիղ, քիչ մը
յուզուած, աղջիկը բռնեց պ. Շապրիէի ձեռքէն, կրկնելով
իր անուշիկ ձայնովը.

— Չգարնուեցայ, սիրելի հայրիկ: Մի՛ վախնար, սի-
րելի հայրիկ:

«Սիրելի՛ հայրիկ... սիրելի՛ հայրիկ...»

Խուլ զայրոյթ մը պատեց Ռանվալը:

Եւ երբ կը հեռանային, Շապրիէ ըսաւ Ֆապիանային

— Յիմա՛ր, դուն բնաւ չես մտածեր շնորհակալ ըլլալ
քու փրկիչիդ:

— Օ՛, իրօք:

Ֆապիանա դէպի Ռանվալը իր քնքոյշ որդիական ալ-
նարկը դարձնելով շնչաց.

— Շնորհակալ եմ, տիար:

Եւ կաղալով հեռացաւ «միւսին» անութէն բռնելով:

Պ. Ռանվալ կը դիտէր անոնց հեռանալը. Սկսաւ ժըպ-
տիլ... «Շնորհակալ՛ եմ, տիար... շնորհակալ եմ, տիար»:
Իսկ ան իր աղջիկէն էր...

Վ Ե Ր Ա Դ Ա Ր Ձ Ը

Տիկին Լանթէն ամենահասարակ կին մըն էր, կը թա-
փառէր, կը շատախօսէր, կը սաէր, ինչպէս Բոլոնիոյ և
անգլիական կղզիներու մէջ գտնուող բոլոր կիները:

Իր վարձակալին յանկարծական մահը իրեն անսովոր
վրդովմունք պատճառեց. ինքը զայն կը խնամէր մեծ հո-
գատարութեամբ ու կը ձգտէր անոր կեանքին վերջին վայր-
կեանքները մեղմել: Զինքը ճանչնալէն ի վեր անիկա միշտ
նոյն ծերունին էր. Սե զգեստ հագած, մեծ թխագոյն պե-
խերով և կը քալէր մանտրաիկ քայլերով: Այսպէս, ան օ-
րին մէկը մարեցաւ անդգալի և անդորր կերպով: Յուզար-
կաւորութիւնը անփառունակ կատարուեցաւ. Լանթէն ե-
տեւէն կ'երթային միայն երեք այրեր, իր դ... << Ազգային գրադարան

NL0224664

նոր ընտանիքէն ոչ ոք չեկաւ, որովհետեւ վաղուց ի վեր իւրարու հետ քէնով էին:

Բանի մը օր յետոյ, կինը երբ պ. Ժանի յիշատակները կը վերյուշէր, յանկարծ սկսաւ խոր մտածման մէջ ընկնել ու իր աչքին պատկերանալ հանգուցեալին դէմքը: Անգամ մը, դրան սոնակները կը մաքրէր և քիչ մը դռնէն հեռացաւ, օրպէսզի քննէ լաւ մաքրուած ըլլալը: Այդ պահուն, հեռուէն մարդ մը երեւցաւ, որ շատ կը յիշեցնէր մեռնող Ժանը: Տիկին Լանտէն մեղմադձոտ կերպով ժպտեցաւ և շարունակեց գործը:

Բանի մը վայրկեան յետոյ, սենեակին դրան ուժղին հարուածի ձայն մը լսուեցաւ:

— Մտէ՛ք:

Ու Գ. Ժան ներս մտաւ ծերունիի դողդղացող ոտքերով, մինչդեռ անոր ածիւռած, յղկուն երեսէն հանդարտօրէն կը կախուէին երկու թխագոյն պիսիւրը: Սարսափելի ճամբորդութիւնը զինքը չէր փոխած, Բնդհակառակը երիտասարդացած կ'երեւէր: Տիկին Լանտէն հիացմունքէն աչքերը բացաւ. ինքը չափազանց զգայնիկ չէր, բայց այն, որ տեսաւ, խիստ չափազանցուած էր:

Հօրեղբայր Ժան տխուր ու մտածկոտ էր:

— Չէի սպասեր որ պիտի վերադառնայիք:

— Անտարակոյս, ոչ ոք զիս կը սպասէր... բայց պարտադրուած էի վերադառնալ:

— Հաւանաբար խիստ յոգնած էք այս ճամբորդութենէն:

— Ծշմարիտ է, խիստ յոգնած եմ:

Տիկին Լանտէն քիչ մը ինքզինքը գտաւ իր հետաքրքրութենէն: Բան մը միայն իրեն զարմանալի կը թըւէր. ինչպէս կրնայ ըլլալ մեռեալ մը այսպէս հանդարտ և խաղաղ:

Ու տիկինը յանկարծ սկսաւ «օգնութիւն, օգնութիւն» կանչել, թղթատարը ներս մտաւ: Տիկին Լանտէն անոր ձեռքէն քաշեց. «Օ՛ն, ոստիկանութեան երթանք»: Ոստիկանական գործակալը չէր ուղեր զինքը ընդունիլ:

Այն ատեն սկսաւ բարձրաձայն խօսիլ. Սակայն որքան աւելի կը վրդովուէր, այնքան աւելի սենկնդիրները անոր չէին հաւատար:

Վերջապէս, ոստիկաններէն մէկը համաձայնեցաւ անոր սենեակը երթալ: Անոնց ետեւէն սակայն մեկնեցան քանի մը մարդիկ և ամբողջ խումբ մը սպասեց դրան առջև:

Սակայն սենեակը պարապ էր:

— Կը վստահացնեմ ձեզ, պարոն:

— Կը հաւատամ ձեզ, տիկին, բայց աւելի լաւ թէյ եփէք և յետոյ մահճակալին վրայ պառկիք:

խումբին մէջ դժգոհութեան ձայներ լսուեցան: Տիկին Լանտէն ըսաւ, ջանալով հանդարտ ըլլալ.

— Կ'ուզէք զիս յիմարի տեղ դնել, Բնականաբար ես գիտեմ ի՛նչ խօսիլս... Անիկա տուն եկաւ և կրկին պիտի գայ... Այն ատեն պիտի տեսնէք թէ խենթը ո՛վ է... Ե՛ս, թէ անոնք որ ինձ չեն հաւատար:

Հետաքրքիրները հիասթափումով մեկնեցան:

Հետեւեալ օրը, տիկին Լանտէն գերեզմանատուն դընաց, դրացունի մը իր գործին փոխանորդ կարգելով:

Պ. Ժանի գերեզմանը կը տեսնուէր ինչպէս բոլոր մընացեալները: Ուեէ հետք չկար խաթարուած կամ բացուած ըլլալու: Սակայն տիկին Լանտէնի այնպէս թուեցաւ թէ ան պարապ է:

— Ապահո՞վ էք որ անոր մէջ մէկը թաղուած ըլլայ, կը հարցնէ աղջիկ մը, որուն ցոյց կու տայ աւելի լաւ դիտելու համար:

— Կարելի՞ է որ այս մեռելներէն մէկը աննշմար կերպով պատէն ցատկէ:

Աղջիկը ճիշ մը արձակեց և սկսաւ անմիջապէս փախչիլ:

— Ապահովաբար աս ալ զիս յիմարի տեղ դրաւ, ըսաւ տիկին Լանտէն և տուն դարձաւ:

Տան մէջ կը սպասէր իր աղջիկը, երկրին ներքնազաւառներէն եկած: Անոր հետ կը գտնուէր նաեւ բժիշկ մը:

Անոնք տիկին Լանտէնի նայեցան անձկանօք:

Տիկին Լանտէն անմիջապէս զանոնք ընդհատեց:

— Կրնաք ընել ինչ որ կ'ուզէք, բայց ես առողջ եմ, Աւելի առողջ քան ուրիշները: Որ տեսայ հօրեղբայր ժանր, առոր տարակոյս չկայ: Անիկա եկաւ և ճիշտ այս տեղը նստեցաւ: Թերեւս ձեզի զարմանալի թուի ասիկա, բայց այդպէս է: Եւ որպէսզի ձեզ վստահացնեմ, թէ այս այսպէս է, այս մասին այլեւս պիտի չխօսիմ:

Աղջիկը աչքերը սրբեց, իսկ բժիշկը ուսերը բարձրացուց:

* *

Օր մը թղթատարը տիկին Լանփէնի նամակ մը բերաւ: Ահա պարունակութիւնը.

«Տիկին,

Եկայ երէց եղբօրս հետ հաշտուելու: Ներողութիւն կը խնդրէի ձեզմէ, ու անոր նմանիւր ձեզ անաբեկեցի: Յետոյ տեղեկացայ, որ անիկա մեռած է: Թող Աստուած անոր հօղը թեթեւ ընէ:

Երբ տեսայ թէ մարդիկ կը հաւաքուին և կը մեկնաբանեն ձեր տեսիլքը, ես յաջողեցայ կամացուկ մը և առանց նշմարուելու կծիկը դնել:

Ներեցէք ինծի, տիկին, և ընդունեցէք իմ յարգալիր բարեւանքս: Էմիլ Ժանն»

ՄԱՐԲ ԷԹԻԷՆ